

Omzendbrief BB 2017/2

Omzendbrief betreffende doortrekkersterreinen en
pleisterplaatsen voor woonwagenbewoners
Aan de provinciegouverneurs
Aan de colleges van burgemeester en schepenen

Kabinet van de Vlaamse minister
van Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen
en Armoedebestrijding,
Liesbeth Homans
Arenbergstraat 7
1000 Brussel
T 02 552 69 00
kabinet.homans@vlaanderen.be

Betreft: doortrekkersterreinen en pleisterplaatsen voor woonwagenbewoners

Inleiding

Jaarlijks trekken honderden families van woonwagenbewoners in Vlaanderen rond met hun woonwagen, vooral in het voorjaar en de zomerperiode, maar ook tijdens andere periodes van het jaar.

Rondtrekkende gezinnen kunnen terecht op doortrekkersterreinen die ingericht zijn om er tijdelijk te verblijven. Het aantal doortrekkersterreinen in Vlaanderen is onvoldoende om alle gezinnen op te vangen. Daardoor moeten rondtrekkenden vaak op zoek gaan naar een terrein dat daarvoor niet is ingericht. Als een groep onverwacht in een gemeente aankomt of een terrein inneemt, kan dat problemen veroorzaken.

Met deze omzendbrief wil ik uw aandacht vragen voor de opvang van rondtrekkende families van woonwagenbewoners in uw gemeente.

Over wie gaat het?

In het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid worden woonwagenbewoners omschreven als personen die legaal in België verblijven en die wonen of woonden in een woonwagen als vermeld in artikel 2, 33°, van het decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode, of waarvan de ouders dat deden, met uitzondering van bewoners van campings of gebieden met weekendverblijven. In Vlaanderen gaat het over Voyageurs, Manoesjen en Roms, die van zowel Belgische als buitenlandse oorsprong kunnen zijn. Voor alle duidelijkheid: het betreft hier dus geen Roma. Zij zijn afkomstig uit Oost- en Midden-Europa en meestal gehuisvest in stedelijke gebieden.

Voor de definitie van woonwagen wordt verwezen naar artikel 2, 33°, van de Vlaamse Wooncode. De Wooncode omschrijft een woonwagen als 'een woongelegenheden, gekenmerkt door flexibiliteit en

verplaatsbaarheid, bestemd voor permanente en niet-recreatieve bewoning'. Het is een volwaardige, erkende woonvorm in Vlaanderen en een verzamelnaam voor tal van verplaatsbare constructies.

Als ze niet rondtrekken, verblijven de Vlaamse woonwagenbewoners op een residentieel woonwagenterrein. Dat terrein is bestemd en ingericht voor het sedentaire wonen in woonwagens. Een woonwagenterrein kan zowel openbaar als privaat zijn.

De meeste woonwagenbewoners verblijven het grootste deel van het jaar op hun vaste stek of standplaats. Vooral in de periode van maart tot oktober verlaten ze hun vaste standplaats en trekken ze rond. Zowel Belgische als buitenlandse woonwagenfamilies trekken rond. Het doel van deze omzendbrief bestaat erin voldoende plaatsen te creëren voor deze doortrekkenden.

Creatie van een voldoende aanbod van doortrekkersterreinen

Om een antwoord te formuleren op de behoefte van de woonwagenbevolking om rond te trekken en om dat rondtrekken op een gecontroleerde wijze te laten verlopen, voert de Vlaamse overheid een actief beleid om voldoende doortrekkersterreinen te creëren. Een doortrekkersterrein is een terrein dat bestemd en ingericht is om er tijdelijk verkeerswaardige woonwagens te plaatsen. Gezinnen kunnen er enkele dagen of weken verblijven. De voorzieningen zijn meestal gemeenschappelijk.

De Vlaamse overheid streeft naar een stijging van het aantal standplaatsen, een duurzaam en kwaliteitsvol beheer van de woonwagenterreinen en een gecoördineerde opvang van doortrekkers. Momenteel beschikken we in Vlaanderen over 70 standplaatsen, verdeeld over 4 doortrekkersterreinen in Gent, Kortrijk, Beersel en Asse.

Op een aantal plaatsen in Vlaanderen wordt actief gewerkt om de doelstelling van meer standplaatsen te helpen realiseren. In sommige Vlaamse steden en gemeenten is er een ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan of inrichtingsplan. Op andere plaatsen is er een locatie aangewezen of worden er nog besprekingen gehouden over een mogelijke locatie. Ook de Vlaamse provincies nemen initiatieven om doortrekkersterreinen te creëren. De Vlaamse overheid ondersteunt deze initiatieven.

Hoewel op diverse plaatsen inspanningen worden geleverd, zijn ze nog onvoldoende om de rondtrekkende woonwagenbevolking op een goede manier op te vangen en daarmee het recht op wonen te verzekeren. Ik wil u dan ook oproepen om als gemeente bij te dragen tot de realisatie van deze doelstelling en er prioritair werk van te maken.

De Vlaamse overheid komt tegemoet in de kosten voor het verwerven en inrichten van een doortrekkersterrein, waarbij 100% van de gemaakte kosten wordt gesubsidieerd, met een maximum subsidie van 55.000 euro per standplaats, te verhogen met de B.T.W. en 7% voor de algemene kosten.

De regelgeving betreffende de subsidiëring voor woonwagenterreinen vindt u in:

- *het decreet van 28 maart 2014 houdende een subsidie voor investeringen in residentiële woonwagenterreinen en doortrekkersterreinen voor woonwagenbewoners;*
- *het besluit van de Vlaamse Regering van 11 december 2015 houdende de subsidiëring van de verwerving, de inrichting, de renovatie en de uitbreiding van terreinen voor woonwagenbewoners;*
- *het ministerieel besluit van 23 februari 2016 tot bepaling van de voorwaarden voor de toekenning van de subsidies, vermeld in artikel 3, § 4, artikel 4, 8, eerste lid, artikel 9, § 1, eerste en achtste lid, van het besluit van de Vlaamse Regering van 11 december 2015 houdende de subsidiëring van de verwerving, de inrichting, de renovatie en de uitbreiding van terreinen voor woonwagenbewoners.*

Een doortrekkersterrein biedt het belangrijke voordeel dat rondtrekkenden op een structurele en duurzame wijze in uw gemeente kunnen worden opgevangen. De nodige ruimte en nutsvoorzieningen kunnen structureel worden aangelegd op daartoe goed uitgekozen plaatsen, rekening houdend met de veiligheid en de toegankelijkheid en in harmonie met de buurtbewoners en de omgeving. Voor een goede beheersbaarheid kiest de Vlaamse overheid voor kleinschalige doortrekkersterreinen met 10 tot 25 standplaatsen.

De inrichting en installatie van een doortrekkersterrein verlopen gefaseerd: het zoeken van een geschikte locatie, het overleg met de bevolking, de eventuele uitwerking van een ruimtelijk uitvoeringsplan, het verwerven van de gronden en de aanbesteding en uitvoering van de werken.

Er moeten voldoende doortrekkersterreinen komen. In afwachting van de realisatie van een behoeftedekkend aanbod, moet er in ad-hoc-opvang van rondtrekkenden voorzien worden. Door de kleinschaligheid van doortrekkersterreinen bieden ze geen oplossing voor zeer grote groepen rondtrekkenden. Daarvoor moeten pleisterplaatsen gecreëerd worden.

Pleisterplaatsen

Een *pleisterplaats* voor woonwagenbewoners is een terrein dat normaal gezien niet bestemd is om woonwagens te plaatsen, maar waarop onder bepaalde voorwaarden voor een beperkte periode verkeerswaardige woonwagens kunnen staan.

Als pleisterplaats kunnen onder meer de volgende terreinen in aanmerking komen: een parkeerterrein, een doodlopende of ongebruikte weg, een openbaar plein of een ongebruikt terrein. Pleisterplaatsen kunnen een deel zijn van het openbaar domein, maar ze kunnen ook ter beschikking worden gesteld door een particuliere eigenaar.

In afwachting van de realisatie van voldoende volwaardige doortrekkersterreinen kunnen pleisterplaatsen aan de meest dringende behoeften voor de opvang van doortrekkenden tegemoetkomen. Als dat vereist is, moeten op pleisterplaatsen grote groepen van woonwagenbewoners worden toegelaten. Het aanbieden van pleisterplaatsen moet echter een uitzonderingsmaatregel blijven.

Pleisterplaatsen zijn stedenbouwkundig niet vergunningsplichtig op voorwaarde dat¹:

- ze voor een duur van maximaal vier periodes van dertig aaneengesloten dagen per kalenderjaar gebruikt worden als pleisterplaats;
- ze niet in een ruimtelijk kwetsbaar gebied liggen;
- de tijdelijke constructies de algemene bestemming van het gebied niet in het gedrang brengen.

Het is belangrijk met de woonwagenbewoners duidelijke afspraken te maken om, zeker met de mensen uit de omgeving waar ze tijdelijk verblijven, een goede verstandhouding te garanderen en zo misverstanden en conflicten te voorkomen. De inrichting en het beheer van pleisterplaatsen verdienen daarom de nodige aandacht.

Aandachtspunten bij de aanwijzing van pleisterplaatsen voor woonwagenbewoners

- Locaties die onderhevig zijn aan lawaaihinder, geurhinder, grondvervuiling en stofhinder zijn te vermijden.

¹ <https://ruimtelijkeordening.be/NL/Beleid/Wetgeving/Uitvoeringsbesluiten/Vergunningen/b-Vrijstelling-vergunningsplicht-1dec2010-Gewijzigd19/9/2016>, Artikel 7.2 en 7.3.

- Het verkeer van en naar een pleisterplaats mag geen gevaarlijke of overmatige verkeersdrukte met zich meebrengen.
- Voor een goed nabuurschap moet rekening gehouden worden met de omwonenden. Voor groepen van rondtrekkenden van meer dan twintig gezinnen kunnen het best locaties worden gezocht die niet pal in een dichtbevolkte woonbuurt liggen.
- Pleisterplaatsen kunnen, vanuit de regelgeving op de ruimtelijke ordening, niet worden toegestaan in ruimtelijk kwetsbare gebieden. De verwezenlijking ervan mag de algemene bestemming van het gebied niet in het gedrang brengen.
- Waardevolle natuurlijke en landschappelijke omgevingen, zoals historische sites, natuurgebieden, open landschappen mogen niet verstoord worden. Daarom kan een pleisterplaats niet opgericht worden in een ongeschonden rivier- of beekvallei, in een natuurlijk bos, in een aangelegd park of in een open, waardevol landschap.

Aandachtspunten bij de inrichting en het beheer van pleisterplaatsen

- Een vlotte toegankelijkheid van het terrein is belangrijk, bijvoorbeeld om de evacuatiemogelijkheden bij brand te verzekeren. Het terrein moet voldoende afwateren en bereikbaar blijven, ook bij regenweer.
- Er moet een minimum aan voorzieningen in de omgeving aangebracht worden of aanwezig zijn: een waterkraan, al dan niet mobiele toiletten of een lozingspunt voor septisch afval en een lozingspunt voor huishoudelijk afvalwater. Er moet ook een systeem van huisvuilophaling georganiseerd worden.
- Met de gebruikers van de pleisterplaats worden een aantal afspraken gemaakt, onder meer over de afbakening van de plaats, de duur van het verblijf, het toegestane aantal gezinnen, wie de verantwoordelijkheid op zich neemt en als contactpersoon fungeert, de opslag en ophaling van huisvuil, drinkwatervoorzieningen en sanitaire voorzieningen.
- Het gebruik van een terrein als pleisterplaats is vooral een zaak van goed nabuurschap. Het is belangrijk dat de gemeente erop toeziet dat de gemaakte afspraken effectief worden nageleefd.
- Er mogen geen bouwvergunningsplichtige handelingen plaatsvinden, zoals het aanbrengen van verhardingen, permanente voorzieningen en afsluitingen.

Het is raadzaam dat in elke gemeente doortrekkende woonwagenbewoners een beperkte periode kunnen verblijven. Gemeenten met meer dan 25.000 inwoners zouden in een pleisterplaats moeten voorzien waar ten minste 10 gezinnen tijdelijk opgevangen kunnen worden.

Coördinatie

Voor een efficiënte aanpak van de problematiek van rondtrekkende groepen is er behoefte aan bovenlokale coördinatie en afstemming. Gemeenten moeten met elkaar kunnen overleggen en er moeten intergemeentelijke afspraken worden gemaakt, onder meer over de periode en de frequentie van het verblijf van rondtrekkenden en over het aantal gezinnen dat op de pleisterplaatsen terecht kan. Om het hele proces in goede banen te leiden, worden de provinciegouverneurs met de coördinatie ervan belast. In eerste instantie zullen ze het voortouw nemen om een inventaris op te stellen van mogelijke pleisterplaatsen in de provincie. Daarbij zal bijzondere aandacht gaan naar pleisterplaatsen voor relatief grote groepen.

Daarnaast zullen de provinciegouverneurs een bemiddelende rol opnemen bij twistpunten over het tijdelijke verblijf van rondtrekkenden in gemeenten. Zowel het proactief opstellen van de inventaris als de bemiddelingsopdracht zal in nauw overleg met de gemeenten gebeuren. Ten slotte wordt bepaald dat rondtrekkenden, als ze na overleg met de gemeente geen tijdelijke standplaats toegewezen krijgen, contact kunnen opnemen met de gouverneur. De gouverneur zal hen dan doorverwijzen naar een beschikbare pleisterplaats.

Om de verstandhouding met de plaatselijke bevolking te bevorderen en overlast op ongewenste plaatsen te vermijden, is de medewerking van alle gemeenten nodig. Ik ben ervan overtuigd dat de gemeenten die inspanningen zullen leveren.

Meer informatie

Om het tijdelijke verblijf van rondtrekkenden in goede banen te leiden, stelt de Vlaamse overheid volgende documenten ter beschikking op <http://integratiebeleid.vlaanderen.be/doelgroepen> :

- Stappenplan: regeling voor de opvang van rondtrekkende woonwagenbewoners;
- Model van algemene politieverordening op het tijdelijk verblijf van woonwagenbewoners;
- Model van gemeentelijke verordening met de gebruiksvoorwaarden voor de pleisterplaats;
- Model van overeenkomst tussen de eigenaar van een particulier terrein en de gebruikers van een pleisterplaats.

U vindt hier eveneens de coördinaten van de contactpersonen in de verschillende provincies. U kunt zich tot hen richten als u vragen hebt of om afspraken te maken.

Brussel,

Liesbeth Homans
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen
en Armoedebestrijding